

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Esitysluonnoksen sivulta 27 alkavassa kappaleessa taloudelliset vaikutukset kunnille ja koulutuksen järjestäjille ei ole otettu huomioon, millaisia taloudellisia vaikutuksia seuraisi muutoksenhakukelpoisten hallintopäätösten laatimisesta opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta sekä erityisopetuksen ja tukiopetuksen lisäämisestä. Vaikutusten arvioinnista puuttuu myös arvio erityisopettajaresurssien lisäystarpeesta sekä arvio pätevien erityisopettajien saatavuudesta suhteessa mahdolliseen lisätarpeeseen.

Esityksen sivulla 36 todetaan, että uudistukset aiheuttaisivat taito- ja taideaineiden osalta jossain määrin muutostarpeita lukion opetussuunnitelman perusteisiin. Tämän perusteella herää kysymys, eikö opetussuunnitelman perusteisiin olisi muutostarpeita myös oppimisen tuen ja erityisopetuksen osalta?

Esityksin tavoitteisiin ja vaikutuksiin liittyen herää kysymys, miten esityksen tavoitteet ja vaikutukset suhteutuvat muihin hallituksen kaavailemiin uudistuksiin, kuten esimerkiksi kevään 2024 kehysriihessä mainittuun oppimateriaalien maksullisuuteen sen vuoden jälkeen, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta. Esityksen sivulla 32 ”vaikutukset perusoikeuksiin” mainitaan, että ”lukiossa tarjottava riittävä oppimisen tuki ja erityisopetus mahdollistaisi sen, että jokainen voi hakeutua omia tavoitteita ja valmiuksia vastaavaan koulutukseen”. Oppimateriaalien muuttuminen maksullisiksi opiskelijan täysi-ikäistyttyä kohdistuu erityisesti ennen lukiokoulutuksen aloittamista TUVA-vuoden pitäneisiin ja maahanmuuttajataustaisiin, joiden lukion aloitus voi viivästyä ja täysi-ikäisyys voi tulla varhaisemmassa vaiheessa lukio-opintoja. Näillä opiskelijoilla voi myös olla suurempia tuen tarpeita oppimisessa ja lukiovalmiuksien kehittämisessä. Tämä luo ristiriitaa siitä, onko edellä mainituilla opiskelijaryhmillä tosiasiallisesti yhdenvertaiset mahdollisuudet muihin lukio-opiskelijoihin nähden suorittaa lukion oppimäärä sekä ylioppilastutkinto oppimisen tukea ja erityistä tukea lisäämällä, kun samalla oppimateriaalit muuttuvat maksullisiksi kesken lukio-opintojen.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

Oppimisen tuen kehittäminen ja takaaminen yhdenvertaiseksi Suomen lukioissa on tärkeää ja kannatettavaa. Esitys vaatii Vantaan kaupungin näkökulmasta seuraavia täsmennyksiä, jotta tuen saaminen ei hidastu tai toteudu epätasalaatuisesti eri kunnissa:

Oikeus oppimisen tukeen ja tukiopetukseen

Esityksellä tavoitellaan vahvistusta opiskelijan oikeuteen saada matalan kynnyksen tukiopetusta (esim. s 5, 21) ja todetaan (esim. s 52), että opiskelijalla, jolla on vaikeuksia oppimisessa ja koulutuksen suorittamisessa, olisi oikeus saada tukiopetusta muun opetuksen ja ohjauksen ohella. Ehdotus on yhdenvertaisuuden ja tuen jatkumon näkökulmasta kannatettava. Pohdittava on, riittääkö tukiopetustarjonnan lisääminen, kun opiskelijat tälläkin hetkellä saattavat kieltäytyä tarjotusta tuesta, eivätkä välttämättä osallistu matalankaan kynnyksen tukiopetukseen. Etenkin koulupäivän jälkeen tarjottavaan tukiopetukseen ei haluta jäädä, vaan tuki pitäisi saada integroitua koulupäivän sisälle. Sivulla 52 on lisäksi maininta Kielitaidon vahvistamisen tulisi aina liittyä suoritettaviin opintoihin eikä tukiopetusta saisi käyttää peruskielitaidon opettamiseen. Onko näiden erottaminen toisistaan tosiasiallisesti mahdollista?

Oikeus erityisopetukseen

Esityksen mukaisen erityisopetuksen järjestäminen edellyttää täsmennyksiä. Esityksen mukaan erityisopetusta antaa erityisopettaja. Lukion ainekohtaiset sisällöt ovat niin vaativia, että erityisopettaja ei pysty kaikkia oppiaineita opettamaan. Mitä siis erityisopettajan antaman erityisopetuksen käytännössä ajatellaan olevan? Esityksen mukaan (s. 21, 52) erityisopetus voisi olla edellä mainitun lisäksi myös erityisopettajan konsultaatioon perustuvaa muuta opetusta ja ohjausta, jota antaisi muu opetushenkilöstö sekä yhteistyössä suunniteltuja opiskelijan tarpeiden mukaisia osaamisen osoittamisen tapoja ja erityisjärjestelyjä. Tätä voi kannattaa siksi, että se mahdollistaa erityisopetuksen oppitunneilla ja parhaimmillaan vähentää oppituntien ulkopuolella annettavan tukiopetuksen tarvetta. Tämä herättää kuitenkin käytännön työnjakoon liittyviä kysymyksiä ja täsmennystarpeita. Lisäksi ko. kirjaus on omiaan hämärtämään rajaa oppimisen tuen ja erityisopetuksen välillä.

Huolta herättää se, antaako lainsäädäntö riittävän ohjauksen oppimisen tuen ja erityisen tuen rajapintojen osalta. Mikäli tämä ei ole selkeä, koulutuksen järjestäjien välille voi muodostua eroavaisuuksia käytännön toteutuksen osalta (vrt. Perusopetuksen yleinen, tehostettu ja erityinen tuki nykytilanteessa). Erot käytännön toteutuksissa ja erityisopettajaresurssissa voivat heikentää opiskelijoiden yhdenvertaisen oppimisen tuen ja erityisesti erityisen tuen oikeuden toteutumista. Myös Karvin arvioinnin (s. 7) mukaan ”lukion erityisopettajat kaipasivat henkilöstölle yhteisiä toimintatapoja lukiossa toteutettavan erityisopetuksen ja muun tuen toteutumiseksi sekä tarkempia kansallista tukitoimien määrittelyä.”

28§:n mukaan Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muiden syiden vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi. Epäselväksi jää, miten määritellään todennetut oppimisvaikeudet, kenen toimesta todentaminen tapahtuu ja mitkä kaikki syyt voivat johtaa erityisopetukseen. Tämänhetkinen kirjaus jättää hyvin laveaksi määrittelyn siitä, millä perusteilla tukiopeetus tai muu oppimisen tuki voidaan todeta riittämättömäksi sekä siitä, ketkä osallistuvat tuen riittävyden arviointiin. Tämä tuottaa riskin siihen, että esimerkiksi erityisopettajan ja aineenopettajan näkemysten erotessa vahvasti toisistaan tavoite moniammatillisesta yhteistyöstä tuen tarjoamisessa jää toteutumatta. Sivulla 33 mainitaan, että ”Tuki vahvistaisi etenkin niiden opiskelijoiden asemaa, jotka olisivat vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan”. Opintojen etenemiseen voivat vaikuttaa myös muut syyt kuin oppimisvaikeudet, kuten esim. mielenterveysongelmat. Sivulla 33. mainitaankin myös ”Näillä opiskelijoilla voi olla esimerkiksi erilaisia neuropsykiatrisia häiriöitä tai vamma tai sairaus, joka vaikuttaa oppimiseen ja opiskeluun. Lukiokoulutuksessa erityisopettaja huolehtisi näiden opiskelijoiden tukitoimista.”. Onko erityisopetus ratkaisu kaikkiin näihin tilanteisiin ja riittääkö erityisopettajan ammattitaito vaativiin terveydellisiin kysymyksiin? Yleisesti ottaen esitys korostaa oppimisen tuessa yksilöllisiä ratkaisuja, mutta käytännössä toiminnan pitäisi olla hyvin pitkälti ryhmämuotoisessa toiminnassa toteutettavaa.

Esityksen mukaan (s. 53) vaikeudet voidaan tunnistaa myös toisen asteen koulutuksen alussa tai aikana. Tällöin opiskelijan oppimisvaikeudet voitaisiin todentaa erilaisten seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia haastateltaisiin sekä opiskelijoita että opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuollon toimijoiden kanssa. Millaisella sääntelyllä ja kehittämistyöllä niin seuloista kuin yhteistyöprosesseistakin saataisiin yhdenvertaisia esim. oppilaitoksen sijainnista, henkilöstöresursseista tai opiskelijan kielitaidosta riippumatta? Esimerkiksi S2-opiskelijoiden lukiseulonta nykyisillä seuloilla on vaikeaa normitusten puutteen vuoksi.

Hallintopäätös

Lukio-opiskelijan oikeusturva ei ole ollut yhdenvertainen muihin koulutusasteisiin verrattuna, näin ollen ajatus vahvistaa sitä hallinnollisella päätöksellä on perusteltua. Olisi kuitenkin toivottavaa, että hallituksen esityksen pohjalta lakiesityksessä ilmaistaan selkeästi päätöksen perustelut ja perusteet. Tällä tavoin toteutuisi mahdollisuus hakea muutosta päätökseen. Valtakunnalliset mallit erityisen tuen päätöksistä ovat tarpeellisia ja hallintopäätösten teossa tulee huomioida muutamia seikkoja:

Hallintopäätös erityisopetuksesta ei tuo uusia tukimuotoja opiskelijoille, mitä ei olisi tarjolla lukiossa muutenkin. Esityksessä ei myöskään avata, millaisia tukikeinot hallintopäätöksen jälkeen olisivat. Lukiokoulutuksessa vaatimustasoa laskevia tuen muotoja ei ole mahdollista hyödyntää (yksilöllistäminen, muu mukautus). Esityksen sivulla 53: Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Opiskelun poikkeavasta järjestämisestä säädetään 29

§:ssä. Lukion hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Huolena on, että hallintopäätöstä edeltävä tuen tarpeen toteaminen sekä hallintopäätöksen kirjaaminen hidastavat prosessia opiskelijan näkökulmasta entisestään ja tavoite matalan kynnyksen tuesta ei toteudu. Epäselväksi jää, miten oppimisen tuki ja erityiset opetusjärjestelyt suhteutuvat riittäviin edellytyksiin ja valmiuksiin suoriutua lukiokoulutuksesta ja kuinka riittävät edellytyksen määritellään ja mitataan.

Epäselvää on, mitä tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän velvollisuudella arvioida erityisopetuksen tarve: tarkoitetaanko kaikkia opiskelijoita vai vain tiettyjä mahdollisen erityisopetuksen tarpeessa olevia, ja miten ymmärretään tuen tarpeen arvioiminen säännöllisesti opintojen edetessä? Onko arvioiminen erityisopettajan tehtävä, ketkä muut osallistuvat, kuinka usein ja millä tavoin tuen seuranta ja (vaikuttavuuden) arviointi sekä päätös tuen jatkamisesta/muuttamisesta/päättämisestä toteutetaan. Lisäksi epäselväksi jää, tehdäänkö päätös erityisopetuksesta myös niille, jotka ovat saaneet sitä ennen lakimuutosta. Epäselvää on myös se, mikä ero on ilman hallintopäätöstä annettavan ja hallintopäätöstä vaativan erityisopetuksen tarpeen välillä: s. 52 kuvattu "Osana oppimisen tukea voitaisiin antaa erityisopettajan antamaa tukea ja ohjausta...Erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehtäisi erityisopetuksen päätöstä" ja s. 53 kuvattu velvoite päätöksestä erityisopetuksesta "Päätös tehtäisiin myös erityisopetuksen tarpeen ilmetessä". Näiden tilanteiden välille tarvitaan selkeä kriteeristö, jotta hallintopäätösten teko on tasalaatuista eri kunnissa ja jotta kevyempiä tukimuotoja pystyttäisiin tarjoamaan nopeasti ilman turhaa byrokratiaa.

Epäselvää on myös se, miten hallintopäätös suhteutuu Ylioppilaslautakunnan ohjeistuksiin ja kriteereihin yo-kokeen erityisjärjestelyissä. Kysymyksiä herää esimerkiksi siinä, vaaditaanko hallintopäätös, mikäli opiskelijalle haetaan esimerkiksi lisäaikaa yo-kokeen suorittamiseen, ja kuinka toimitaan, jos opiskelija tai huoltaja kieltäytyvät hallintopäätöksen laatimisesta. Yo-kokeeseen voidaan hakea kevennyksiä myös S2-taustan vuoksi, jolloin herää kysymys, tarvitaanko siihenkin hallintopäätös erityisopetuksesta.

Oppimisen tuen jatkumo perusopetukselta toiselle asteelle

Esityksen sivun 32 mukaan Yhtenäinen tuen ketju mahdollistaisi opiskelijalle ja tämän huoltajalle tuen rakenteiden ymmärtämisen sekä mahdollisuuden ymmärtää omia oikeuksia tuen saamiseksi, kun tuki jatkuisi periaatteiltaan yhtäläisenä perusopetuksesta toiselle asteelle. Tavoite on hyvä, mutta Vantaan kaupungin näkökulmasta tämä ei käytännössä toteutuisi kuvatulla tavalla. Perusopetuksen pohjalta huoltajilla ja opiskelijoilla on jo nykytilanteessa tiettyjä odotuksia lukiokoulutuksessa tarjottavasta erityisopetuksesta. Yhtenäiset termit ja hallinnolliset päätökset eivät vielä tarkoita, että erityinen tuki toteutuu perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa samalla tavalla. Perusopetuksessa erityisopetusta annetaan muun muassa luokkamuotoisena ja laaja-alaisena erityisopetuksena, lukiokoulutuksessa ei liene tarkoituksenmukaista tai edes mahdollista toteuttaa erityisopetusta vastaavasti.

Tuen jatkumon kehittäminen on kannatettavaa siinä mielessä, että perusopetuksessa tukea saaneita siirtyy lisääntyvässä määrin lukiokoulutukseen. Hyvänä seikkana on huomioitava sekin, että lakiluonnoksessa korostetaan ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea, joka on myös perusopetuslain perustana. Kuitenkin oppimisen tuki nähdään kapeana (tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus/tuki), josta puuttuu vahvasti pedagogiset ulottuvuudet. Positiivista on se, että myös lukiolaissa puhutaan erityisopettajan antamasta opetuksesta erityisopetuksen sijaan. Ongelmallista on, että parhaillaan on käynnissä perusopetuslain uudistus koskien oppimisen tukea. Näiden kahden esityksen välillä on hieman ristiriitaa: lukiolain luonnoksessa puhutaan edelleen erityisen tuen päätöksestä, joka näyttäisi perusopetuslaista poistuvan ja tilalle tulevan oppilaskohtainen tukitoimien päätös.

Vantaan kaupungin näkökulmasta tuen yhtenäistämisen ja jatkumon tavoitteet tulisi kirjata yksiselitteisemmin. Kirjaukset voisivat olla esimerkiksi muodossa: koulutuksen järjestäjän olisi selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn ja sen päättyessä voimassa olevien oppilaskohtaisten järjestelyjen pohjalta. Toisaalta pohdittava on myös se, ettei kirjaus johtaisi harhaan siinä, että tuki jatkuisi järjestelyiltään samanlaisena kuin perusopetuksessa. Koska luonnoksessa puhutaan perusopetuksen aikana tehdystä erityisen tuen päätöksestä, tulee tiedonsiirron olla selkeää ja jatkossa tulee määritellä tarkoin, mitä tarkoitetaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömällä tiedolla.

Lainsäädännön kehittäminen tiedon siirtymisen osalta on tarpeellista. Tämän osalta olisi tärkeää, että Opetushallitus kehittää tiedonsiirtoon valtakunnallisesti yhtenäiset käytänteet ja menettelytavat esimerkiksi osaksi Opintopolku- tai Koski-järjestelmää. Tällä hetkellä monet koulutuksenjärjestäjät kamppailevat sujuvan tiedonsiirron kanssa, erityisesti kuntarajat ylittävässä tiedonsiirrossa. Valtakunnallisesti yhtenäisillä käytänteillä pystyttäisiin parhaiten vastaamaan esityksen sivun 33 mukaiseen tavoitteeseen tukitoimien aloittamisesta heti toisen asteen koulutuksen alussa.

Muita huomioita oppimisen tuen esitykseen

Haastavaa on se, että erityisopettajien roolit, tuntimäärät ja resursointi ylipäättään vaihtelevat valtakunnallisesti paljon. Kuinka paljon vaatii koulutuksen järjestäjän resursointia, että sekä oppimisen tuki että erityisopetus voisivat toteutua yhdenvertaisesti koko Suomessa. Huomioitavaa on myös se, miten taataan osaava ja ammattitaitoinen erityisopettajien määrä Suomessa nyt, kun samaan aikaan on esitetty aikuiskoulutustuen lakkautusta ja vaihtoehtoiselle mallille ei ole vielä esitetty konkreettista suunnitelmaa. Ratkaisu erityisopettajien mahdolliselle lisääntyvälle tarpeelle ei voi olla kuntien järjestämä täydennys- tai muuntokoulutus vaan valtion tulee resursoida riittävästi erityisopettajien koulutukseen.

Sivulla 4 mainitaan, että oppimisen tuen mahdollistamiseksi lukiokoulutuksen rahoitusta vahvistetaan hallitusohjelman mukaisesti 5 miljoonalla eurolla vuonna 2024 ja 10 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 alkaen. Voiko koulutuksen järjestäjä päättää niiden kohdentamisesta täysin vapaasti?

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Vantaan kaupungin näkökulmasta pienten lukioiden lisää koskeva rahoitusuudistus on ongelmallinen. Saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta tarkastellaan ainoastaan maantieteellisestä näkökulmasta ja rahoitusuudistuksessa ei huomioida monikielisten oppijoiden määrää lukiokoulutuksen saavutettavuuden näkökulmasta. Rahoitusmallin esitys ei myöskään ohjaa harvaan asuttujen alueiden lukioita toiminnalliseen yhteistyöhön.

Lukiokoulutuksen saavutettavuutta tulisi tarkastella laajemmin huomioiden erilaisten väestöryhmien yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutukseen. Sivistyksellisten oikeuksien turvaamisesta tulee huolehtia koko väestön osalta, ei ainoastaan harvaan asuttujen alueiden näkökulmasta. Sivistykselliset oikeudet eivät täysimääräisesti toteudu, jos osa väestöstä jää systemaattisesti koulutusmahdollisuuksien ulkopuolelle.

Vantaan kaupungin perusopetuksen päättäviä koskevien seurantatietojen mukaan muunkieliset oppilaat siirtyvät lukiokoulutukseen muita vähemmän ja heikommalla osaamistasolla. Myös esityksen sivulla 9 todetaan, että "maahanmuuttotilastaiset siirtyvät muita useammin heikoilla arvosanoilla toiselle asteelle ja keskeyttävät sitten toisen asteen koulutuksen." Tämä tulisi huomioida lukiokoulutuksen rahoituksessa. Kuten esityksen sivulla 12 todetaan, vieraskielisyys ei ole lukiokoulutuksen rahoitusperusteena: "muille opetuskielille kuin suomi ja ruotsi ei lasketa tunnuslukua vaan opiskelijat huomioidaan suomenkielisen opiskelijamäärän joukossa". Maahanmuuttajat eivät ole jakautuneet maantieteellisesti tasaisesti ja heidän oppimisen tuen tarpeet ovat suuret. Rahoitusmalli ei myöskään huomioi sitä, että tarve englanninkielisen lukiokoulutuksen järjestämiseen on suurempi kunnissa, joiden väestörakenne on monikulttuurinen.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Vantaan kaupunki kannattaa esityksen mukaisia lakimuutoksia, koska kuten esityksen sivulla 19 sanotaan: Englanninkielisen perusopetuksen oppilasmäärien kasvu on luonut painetta lisätä englanninkielisen lukio-opetuksen tarjontaa. Säädösmuutos on perusteltu muun muassa sivun 25 mukaisten syiden pohjalta: Mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi turvaisi sellaisten kokelaiden asemaa, joilla on heikot edellytykset menestyä suomen- tai ruotsinkielisessä tutkinnossa ja edistäisi koulutuksen läpäisyä sekä sujuvoittaisi siirtymistä korkea-asteen opintoihin. Samalla on tärkeää kuitenkin mahdollistaa opiskelijoiden integroituminen Suomeen ja riittävä suomen kielen hallinta ja tavoitella sitä, että opiskelija jatkaisi jatko-opintojen jälkeen vielä työelämään Suomessa. Tällä hetkellä monien työpaikkojen vaatimukseen kuuluu vielä nykypäivänä riittävä suomen kielen taito, joten lukiokoulutuksessa olisi erittäin tärkeää taata myös suomen kielen taidon kehittyminen.

Hallituksen esityksessä tuodaankin esiin kansalliskielen aseman takaaminen, mikä on tärkeää. Esityksen sivulla 26 kuitenkin sanotaan, että "lainsäädäntö mahdollistaa, että koulutuksen järjestäjä

tarjoaa englanninkielisen opetussuunnitelman mukaan opiskeleville osan opetuksesta esimerkiksi suomen tai ruotsin kielellä.” Pitäisikö tätä velvoittaa, ettei toteutus ole kunnasta riippuvaista. Esityksessä mainitaan, että ehdotuksen mukaan opiskelijan on suoritettava suomi tai ruotsi toisena kielenä -koe, mikä on lähtökohtaisesti kannatettavaa riittävän suomen kielen taidon hankkimisen osalta. On kuitenkin huomioitava, että S2-koe voi osoittautua osalle opiskelijoista liian vaativaksi. Olisikin perusteltua harkita myös muita mahdollisia tapoja osoittaa suomen kielen taito kuin S2-koe.

Lukiolakiin esitetään 21§:n seuraava lisäys: Hakijaa ei voida ottaa opiskelijaksi, jos hänellä ei ole riittäviä valmiuksia opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen ja ymmärtämiseen. Tämän osalta epäselväksi jää, tuleeko riittävien valmiuksien arvioimiseksi jokin säädös tai valtakunnallinen ohjeistus. Riittävien valmiuksien määrittäminen valtakunnallisesti on koulutuksen järjestäjälle keskeistä. Riskinä on, että yhä useampi heikolla kielitaidolla peruskoulun päättävä oppilas jää kokonaan lukiokoulutuksen ulkopuolelle. Jos riittäviä valmiuksia ei määritellä riittävän tarkasti jää koulutuksen järjestäjille asiassa tulkinnanvaraa ja opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu opiskelijaksiotossa voi vaarantua.

Em. Lukiolain säädöksillä saattaa olla välillisiä vaikutuksia myös aikuisten perusopetuksen ja TUVA -koulutukseen. Nykyisin Suomeen 15/16 -vuotiaina muuttavat käyvät usein edellä kuvatun polun, jota kautta hakevat lukiokoulutukseen. Kieleen liittyvillä rajauksilla saattaa olla vaikutusta siihen, miten suomea (ruotsia) opiskellaan ko. kohderyhmässä, mikäli merkittävät haasteet suoriutua lukiokoulutuksesta suomen/ ruotsin kielellä avaa mahdollisuuden suorittaa lukiokoulutuksen englanniksi. On hyvä tunnistaa, että tällä rajauksella voi olla vaikutuksia todennäköisesti pieneksi jäävään ryhmään siinä, miten he kotoutuvat Suomeen.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan 22§ lisättäväksi, että ”koulutuksenjärjestäjä päättäisi opiskelijaksi ottamisen perusteista ellei 2 momentissa tarkoitettussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa toisin säädettäisi.” Tämä voi johtaa eriarvoistavaan opiskelijavalintaan eri kunnissa.

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Taito- ja taideaineiden kokeen lisääminen osaksi ylioppilaskoetta on kannatettava ja perusteltu uudistus, joka mahdollistaa osaamisen osoittamisen monipuolisesti. Toisaalta eri tutkimustulosten osoittaman osaamistason laskun myötä olisi perusteltua tarkastella eri kokeiden pakollisuuden tarvetta. Esityksen mukaan taito- ja taideaineiden kokeella voi jatkossa korvata yhden pakollisista kokeista, tämä olisi muilta osin kannatettavaa, mutta uudistuksen myötä esimerkiksi matematiikan koe voisi olla perusteltua muuttaa äidinkielen ja kirjallisuuden tapaan kaikille pakolliseksi kokeeksi. Matemaattiset taidot tukevat mm. ongelmanratkaisukykyä ja muita oleellisia taitoja, joita opiskelija tulee tarvitsemaan jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoe on rajattu esityksessä musiikkiin, kuvaamataitoon ja liikuntaan. Se on perusteltua yhdenmukaisten mahdollisuuksien kannalta siinä mielessä, ettei kaikissa lukioissa ole samanlaista opetustarjontaa taito- ja taideaineissa. Samalla se kuitenkin eriarvoistaa niitä

opiskelijoita, joiden taito- ja taideaineosaaminen korostuu muissa lukiodiplomiaineissa, kuten tanssissa tai mediailmaisussa.

Esitys ei ota myöskään tarkemmin kantaa siihen, miten ylioppilaskoejärjestelyt tehdään ja mitä valtakunnallisesti yhteismitallinen arviointi tarkoittaa. Epäselväksi jää, kuinka taataan tasapuolinen arviointi valmistavissa näytöissä eri puolilla Suomea. Kysymyksiä herää myös sen osalta, huomioidaanko liikunnan arvioinnissa sukupuolierot tai lisääntykö kokeessa akateeminen puoli ja typistyykö taiteellinen osuus.

Esityksen sivulla 35 mainitaan, että suoritustavaltaan valmistava näyttö huomioiden siitä ei tulisi helpompi tapa suorittaa ylioppilastutkintoon sisältyvä koe kuin perinteiset kokeet ovat. Tässä on pohdittava, voiko kokeeseen ilmoittautumismäärissä käydä samanlainen reaktio kuin aikanaan terveystiedon yo-kokeessa, jolloin opiskelijat odottavat tämän olevan helpompi tapa suorittaa yo-koe. Tämä kannattanee huomioida koejärjestelyissä.

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

7. Muut kommentit

-

Pylkkö Eeva
Vantaan kaupunki - Kasvatuksen ja oppimisen toimiala, toisen asteen
koulutus